

A KERTÉSZET HELYZETE ÉS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGE HEVES MEGYÉBEN

SOMOS ANDRÁS
az MTA rendes tagja
Kertészeti Egyetem, Budapest

A Magyar Tudományos Akadémia évekkel ezelőtt úgy határozott, hogy tagjai elsőrendű feladatuknak tekintsék a gyakorlattal való közvetlen kapcsolat ápolását. E határozat jegyében rendezi Osztályunk a vidéki Agrártudományi Napokat, amelyeknek keretében egy-egy tudományág művelői a helyszínen ismerkednek meg egy természetségi körzet vagy megye sajátos problémáival, s ennek alapján készítenek javaslatokat a problémák megoldására és azokat felsőbb szervek elé tárják.

Kertészeti Bizottságunk munkatervében minden évben szerepel egy megye, illetve kertészeti jellegű termelőközvet meglatogatása. Látogatásaink célja, hogy a helyi adottságok és lehetőségek jobb megismerésével a megye kertészeti természetét segítő kutatómunka további feladatainak körvonalázásához támogatást adjunk.

Több olyan hasznos kezdeményezés született már ezeken a tanácskozáson, amelyek nemcsak a helyi gondok megoldásához nyújtottak segítséget, hanem a kertészet egészére országosan is kedvező hatással voltak.

A korábbi években megrendezett Kertészeti Akadémiai Napok határozati javaslatai sokat segítettek az egyes ágazatok kormány szintű fejlesztési programjainak kidolgozásához.

Két évvel ezelőtt Pest megyei rendezvényünkön pl. a zöldségtermesztés fejlesztését elősegítő határozati javaslataink az Akadémia Elnökségén keresztül eljutottak a Minisztertanács elé. Az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága külön is foglalkozott indítványunkkal, és így az MTA Kertészeti Bizottságának is része volt a Kormány 1971. decemberi határozatának előkészítésében, amely megindította a „Zöldségtermesztési kormányprogram”-ot.

Az eltelt rövid idő bizonyította, hogy a program jó, hatására kedvezően bontakozik ki a komplex zárt rendszerű zöldségtermesztés.

A közelmúltban megjelent „Szőlőtermesztési kormányprogram” megvalósításában és remélhetően a soron lévő „Gyümölcstermesztési kormányprogram” előkészítésében szintén segíthet bizottságunk.

A mostani, Heves megyei Akadémiai Kertészeti Napok egyik alapvető

* Előadás a Heves megyei Akadémiai Kertészeti Napon. Eger, 1973. június 15.

céljának tekintjük a *kertészet jelentőségének tudatosítását* a megye illetékes társadalmi és gazdasági képviselői előtt. Reméljük, hogy a rendelkezésre álló rövid idő ellenére is sikerül segítséget nyújtanunk a megye kertészeti arculatának erőteljesebb kialakításához.

A Heves megyei Akadémiai Kertészeti Napok előkészítése és az üzemlátogatások során alkalmunk volt tanulmányozni a megye néhány jellegzetes kertészeti üzemét, az ottani természetési színvonalat, a természetésre ható kutatási eredményeket, és a természetést döntő mértékben befolyásoló természeti és közgazdasági tényezőket.

A megye természeti és közgazdasági viszonyainak jellemzői

A megye *természeti adottságai* — a nagy kiterjedésű hegyvidéki területeket kivéve — a kertészet szinte valamennyi ágazatában az intenzív gazdálkodást teszik lehetővé.

A megye éghajlata, különösen a korai természetésre, nem a legkedvezőbb. Az évi középhőmérséklet kisebb és a napfényes órák száma is kevesebb, mint az ország déli részein. A kedvezőtlen helyzetet enyhíti a Mátra hegyvonulata, amely a hideg északi szeleket felfogja, s az enyhe lejtésű déli fekvésű helyeken a talaj felmelegedése az alföldi területekét is meghaladja.

A fagyos napok száma az országos átlaggal megegyező, az utolsó tavaszi fagy április 12-én, az első őszi fagy szeptember végén — október elején jelentkezik. Májusi fagyok átlagosan négy évenként fordulnak elő. A jégesők elég gyakoriak.

Az évenként, illetőleg a tenyészidőszakban lehullott csapadék a kertészeti hasznosítható területeken kevéssel az országos átlag alatt marad. Az öntözés felszíni és felszín alatti vízforrásokból egyaránt sok helyen megoldható, a megyében jelenleg mintegy 6000 ha öntözhető, ebből 1000 ha a zöldség; 337 ha az öntözhető szőlő- és gyümölcssterület, a többi szántó.

Talaja változatos. A folyók mentén megtalálható az agyagos és a közép-kötött vályog, másutt a barna és fekete homok, de a szik is elég nagy területet foglal el.

Mezőségi vályogtalajai tápanyagban gazdagok, jó vízbefogadó képességűek, 3% körüli humusztartalmú rétegük vastagsága 30 — 80 cm. Kémhatásuk semleges vagy gyengén lúgos. A kertészeti növények természetésére jól használhatók. A homoktalajok nagy része barna színű, tápanyagban gazdag.

A talajvíz a megye sík-vidéki részein a legtöbb helyen 1 — 2 méter mélységben található.

Heves megye *területe 3638 km²*, lakóinak száma 340 000, a népsűrűség 95,8 fő/km², az országos átlagnál kisebb.

A megye mezőgazdasága a szocialista átszervezés óta alapvetően megváltozott. A kisparaszti gazdaságok helyett műszakilag évről évre jobban

ellátott árutermelő szocialista üzemek működnek. A mezőgazdaságilag művelt terület 251 000 ha, ez az ország mezőgazdasági területének 3,7%-a, s ezen az ország mezőgazdasági bruttó termelésének 3,1%-át állítják elő. A terület 71%-a szántó. Ebből 13,4% a kertészeti növényekkel hasznosított.

A megye 1 ha mezőgazdasági művelésbe vont területére évi 12 000 Ft bruttó termelési érték jut, az országos átlag ennél 20%-kal magasabb. Az egyéni területre jutó termelési érték tekintetében Heves, a megyék rangsorában, Borsod megyével együtt az utolsó helyen osztozik. Van tehát javítani való bőven, s ilyen értelemben a kertészet sokat segíthet a termelési érték növelésével.

Az ilyen kis termelési érték egyik oka, hogy az 1 ha területre juttatott műtrágya hatóanyag az országos átlagnál 26%-kal kisebb.

Az egyes kertészeti ágazatok helyzete

A kertészeti növények termesztésének évszázados hagyományai vannak a megyében. Természeti és közgazdasági adottságai folytán a kertészet sok tekintetben országosan is kiemelkedő szerepet tölt be. Elég utalni a megyében lévő két történelmi borvidékre, a paradicsom és dinnye termesztésére, vagy egyes csonthéjasok és bogyós gyümölcsfajok termesztése terén elért eredményekre.

Itt van az ország szőlőterületének 6,0 %-a. Csemegeaszőlő területei alapján az ország 3. megyéje. Az egyéni mezőgazdasági területre jutó bortertermelésben az országos átlagot 137%-kal múlja felül — csak Bács-Kiskun megye előzi meg.

Zöldségtermő területe alapján az ország 8. megyéje. Különösen a paradicsom, a dinnye és a csemegepaprika termesztése jelentős. Termésátlagai nem jobbak az országosnál, sőt sok tekintetben lemaradás tapasztalható.

A nagyüzemi gyümölcsültetvények területe 3501 ha (az ország gyümölcs-termelő területének 3,8%-a), s ezzel a megyék között a 7. helyen áll.

Domborzati viszonyai alapján ezt a helyezést nem szabad lebecsülni. A baj az, hogy a termésátlagok messze az országos alatt vannak. Itt terem az ország gyümölcstermésének 2,5%-a, s ezzel a 14. helyre szorult vissza.

Heves megye kertészeti termelésének a helyi lakosság igényeinek kielégítésén túl fontos szerep jut a megye nyári nagy idegenforgalmából és a Hatvani Konzervgyár közelségéből adódó igények kielégítésében is. A kertészetileg kedvezőtlenebb adottságokkal rendelkező szomszédos Borsod megye ipari centrumai, valamint Budapest lakosainak friss kertészeti termékekkel való ellátásához is számítunk Heves megye segítségére. El kell érünk azt is, hogy a korai és jó minőségű kertészeti termékekből az eddiginél nagyobb hányad kerüljön exportra.

Az egyes ágazatok sajátos problémái

A szőlőtermesztés helyzete

Heves megye szőlőtermesztése és borászata eseményekben gazdag és elismerésre méltó történelmi múltra tekint vissza. Kiváló borainak köszönheti jó hírnevét, ezek nemzetközi viszonylatban is megállják a helyüket. Az egri borvidéket vörösbora — elsősorban a Bikavér — tették ismertté, míg a mátraaljai borvidék a különféle peccsenye és minőségi fehérborai — mint az Abasári rizling, a Domoszlói muskotály vagy a Debrői hárslevelű stb. — mellett érdemeket szerzett a kiváló Chasselas csemegeszőlő, Néhány község a jó minőségű szőlőszaporító-anyag termeléséről híres.

A II. és III. ötéves terv során példamutatóan magas szintre emelték az üzemi szőlőtermesztést. Mintegy 7000 hektár nagyüzemi szőlőültetvényt létesítettek, nagyrészt a termelőszövetkezetekben.

A megye szőlőterületének jelenleg több mint a fele 12 évnél fiatalabb. A termelőszövetkezeti közös szőlőterületek 85—90%-a korszerű telepítési rendszerű, gépekkel művelhető. Az elmúlt évtizedben javult az ültetvények fajtaösszetétele is.

A borszőlők között emelkedett a korai érésű, magasművelésre alkalmas, minőségi fehér és vörös szőlőfajták aránya, kedvezően alakult a csemegeszőlő fajtákból létesített ültetvények területe.

1965-től azonban lassult a fejlődés üteme, mivel tovább csökkent a mozgósítható kézi munkaerő. A termelési költségek növekedtek, a termelés átvételi ára pedig változatlan maradt. Mindezek oda vezettek, hogy az egyes területeken lévő ültetvényeket nagy ütemben kezdték felszámolni.

A szőlő- és borgazdaságban kialakult feszültséget még csak fokozta, hogy a területcsökkentéssel párhuzamosan az elmúlt öt évben a megye szőlőültetvényeiben egy hektáron 35—40 q körüli szőlő termett.

A közigazgatási ösztönzők 1969-ig kedvezően hatottak az új nagyüzemi szőlőterületek telepítésére. Addig ugyanis 70%-os volt az állami támogatás mértéke. 1969-től 1970-ig már csak 50%-os, majd ezt követően csak 30%-os támogatásban részesültek.

Az előregedett, korszerűtlen és gazdaságtalan telepítések felszámolása tehát éppen abban az időszakban volt a legnagyobb mértékű, amikor az állami támogatás csökkenése miatt a telepítési kedv is alább hagyott. A végeredmény az lett, hogy a megye 1961. évi 17 000 ha-os szőlőterülete 1972-re 4000 hektárral csökkent.

A megye szakemberei a fejlődés lassulása idején is nagy erőfeszítéseket tettek a művelési ág romlásának megakadályozására, s fáradságos munkájuk az 1972. évben meg is hozta gyümölcsét. Az elmúlt 5 évben 1972 volt az, amikor a szőlőtermés túlhaladta az 500 000 mázsát, a termésátlag pedig elérte

az 50 q/ha szintet. A feladat most már az, hogy ez az eredmény állandósuljon, sőt évről évre javuljon.

A vázolt nehézségek természetesen nemcsak Heves megye szőlőtermelőit sújtották, hanem országos gondot jelentettek. A közelmúltban a kormány is foglalkozott az üggyel és a szőlőtermesztés korszerűsítését elősegítő intézkedéseket határozott el.

A megyei tapasztalatok is azt bizonyították, hogy az üzemek jelentős része nem rendelkezik azokkal a feltételekkel, amelyek a valóban korszerű termesztési eljárások bevezetéséhez elengedhetetlenül szükségesek. A hiányzó termesztéstechnológiai eljárásoknak a kimunkálása és a gyakorlatba történő átültetése, különleges biológiai, műszaki, termesztéstechnikai és közgazdasági szakismeretet és szemléletet igényel.

Megítélésünk szerint Heves megyében is megérett a helyzet a szőlő zárt termelési rendszerének kidolgozására és gyakorlati bevezetésére.

A Heves megyei szőlőtermesztés helyzetének tárgyalásánál nem mehetünk el szó nélkül az utóbbi években jelentkező *nagyarányú tökepusztulás* mellett. A helyenként 25%-os állományritkuláshoz vezető jelenség okainak tisztázása az egyik legégetőbb feladata most a szőlőtermesztés tudományos művelőinek és gyakorlati szakembereinek egyaránt.

Az új technológiai rendszer kidolgozásával kapcsolatos feladat igen nagy, a mindannyiunk számára elfogadható megoldás csak a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium elvi állásfoglalása és támogatása után, a kutatók és termesztoők közös szívós munkájával születhet meg.

A gyümölcsstermesztés helyzete

Heves megyében a zöldség- és szőlőtermesztés mellett jelentős még a gyümölcsstermesztés. A megyében a cseresznye termesztése nagy hagyományokra tekint vissza. Az Eger—gyöngyösi cseresznye hazai és nemzetközi szinten elismert. Bár a cseresznyetermesztés részaránya a megye gyümölcsstermesztésében az utóbbi két évtizedben jelentősen csökkent, mégis a viszonylag kedvező ökológiai adottságok révén ma is hazánk egyik legkedvezőbb cseresznye- és meggytermesztő körzete Eger—Gyöngyös környéke.

A megye gyümölcsstermesztő területe jelenleg mintegy 4800 ha. Ebből 1971-ben az állami gazdaságok művelésében 1200 ha, a termelőszövetkezetek kezelésében mintegy 3000 ha gyümölcsültetvény volt. A többi (600 ha) a házi és háztáji kertekben van. Rangsorolva: első helyen az egri, majd sorrendben a gyöngyösi és a hevesi járás következik.

Az üzemi gyümölcsstermesztés a megyében is a második és harmadik 5 éves tervben növekedett ugrásszerűen. Különösen a téli alma termesztése fejlődött gyorsan. Az utóbbi években az almatermesztés megtorpant, sőt kis-

mértékű visszaesés tapasztalható. Ugyanez vonatkozik az őszibarack termesztésére is. A mezőgazdasági nagyüzemek többsége nem rendelkezik olyan pénzügyi alapokkal, hogy állami támogatás nélkül nagyobb arányú gyümölcs-telepítéseket eszközölhetne.

Az országos helyzethez hasonlóan Heves megyében is az alma az uralgó gyümölcsfaj, amelynek területi részesedése az állami gazdaságoknál eléri a 60%-ot, termelészövetkezethél pedig a 35%-ot. Az áru gyümölcsösök ilyen arányú összetétele arra utal, hogy a gyümölcsstermesztésben az almatermesztés nagyüzemi technológiája kidolgozott, termesztése gazdaságos.

A megye termelészövetkezeteiben a gyümölcsstermesztési ágazat arányosabb összetételű, mint az állami gazdaságokban. Az almával közel azonos nagyságú a cseresznye-, meggy-, valamint a kajszii-ültetvények területe.

A kedvezőbb összetétel azzal magyarázható, hogy a jelentős szőlőültetvényekkel rendelkező nagyüzemekben a dolgozók nyári foglalkoztatásához a bogyósok és a csonthéjasok termesztése kedvező lehetőséget biztosít.

A meglevő gyümölcsültetvények gazdaságos üzemeltetésének alapvető feltétele a gépesített, korszerű termesztéstechnológia alkalmazása. Különösen a *tápanyag-utánpótlásra*, az *öntözésre* és a *növényvédelemre* kell nagy gondot fordítani. A megtermelt gyümölcs értékmegőrzésének és realizálásának egyik fontos feltétele: *gyümölcsosztályozók*, *hűtőtárolók* létesítése és a termelőüzemi termékfeldolgozás részarányának növelése.

A megyében a jövőben is a csonthéjasok (meggy, cseresznye) és bogyósok telepítését kell szorgalmazni. Ezek a gyümölcsfajok a szőlőtermesztéssel jól társíthatók. Az új ültetvényekben a korszerű termesztéstechnológiát megháláló, nagyhozamú és piacos fajtákat kell előtérbe helyezni. Az ültetvények helyét az eddigieknél gondosabban kell megválasztani, mert korszerű gyümölcsstermesztés csak a kedvező előfeltételek biztosításával lehetséges.

A zöldségstermesztés helyzete

Heves megyében található jelenleg az ország zöldségstermesztő területének 4,4%-a (5124 ha), s ezzel a megyék rangsorában a 8. helyen áll.

A legfontosabb zöldségnövény a paradicsom. A megye az ország 3. legnagyobb paradicsomstermesztő megyéje, itt terem az összes paradicsom 12,6%-a.

A paradicsom vetésterülete 1565 ha, s ez az összes zöldségfelületnek 32%-a.

A paradicsom után közel azonos, 700—700 ha-os területtel a *görög-dinnye*, a *zöldborsó* és az *étkezési paprika* következik. A dinnyefélékből Heves megyében terem az ország összes termésének több mint 10%-a, spárgatökből az össztermés 6,4%-a.

A felsorolt zöldségfajok a megye zöldségstermesztő területének 76%-át fog-

lálják el, a fennmaradó részen főleg a fejeskáposzta (200 ha), az uborka (284 ha), a sárgadinnye (182 ha) és a zöldbab (160 ha) osztoznak. Egyéb zöldségfajok termesztése a terület 8%-án folyik.

Sajnos, a megyében termelt zöldségfajok közül csak a paradicsom, a sárgadinnye és a spárgatök termésátlaga haladja meg — kismértékben — az országos átlagot. Ilyen körülmények között a gazdaságos termesztés csak nagyon nehezen biztosítható, hiszen sok esetben az országos átlag is a gazdaságossági szint határán mozog.

A zöldségtermesztés fejlesztését elősegítő kormányhatározat hatására a terület 1971-hez képest 6—7%-kal nőtt. A növekedés főleg a zöldborsó, a zöldbab, a fejeskáposzta és a paprikánál volt számottevő (20—25%). A dinnyék és az uborka területe 10—15%-kal nőtt, de ugyanakkor a paradicsomé 7%-kal csökkent.

A paradicsomnál elsősorban a friss fogyasztásra termelt áru hányada csökkent erősen, hiszen 1972-ben a konzervgyár által átvett mennyiség az előző évihez viszonyítva 13%-kal nőtt, a friss fogyasztásra felvásárolt mennyiség pedig az áremelés ellenére is 62%-kal csökkent.

A megye nagyüzemeinek melegágyi-ablak felülete 26 ha, üvegházfelülete 2,2 ha. A fóliával fedett terület 8,3 ha, de ez sem elég ahhoz, hogy jelentős mértékben megváltoztassa a palántanevelés és hajtatus technológiáját és jövedelmezőségét.

Javulás elsősorban a kevés kézimunkát igénylő növényeknél tapasztalható (dinnye, zöldborsó, zöldbab, fejeskáposzta), ez alól talán csak az étkezési paprika kivétel.

Nem mutatnak túlságosan biztató képet az 1973. évi szerződéskötések adatai sem, hiszen az 1972. évihez viszonyítva a konzervipari áru mennyisége 12%-kal tovább növekszik, a SZÖVTERMÉK Vállalat felvásárlása pedig várhatóan 20%-kal csökken. A Hungarofrukt felvásárlása az előző évi szinten marad.

A kézimunkaerő Heves megyében is egyre fogy, a nagyüzemekben szinte általánossá vált a zöldségterületek részes, illetve családi művelése.

A gépesítés terén a kormányhatározat óta lényeges változás nem tapasztalható. A kézimunkaerő gondját véglegesen megoldó komplex gépsorok ára, még a 70%-os állami támogatás ellenére is sok termelőszövetkezetnek megfizethetetlen.

Sok kívánnivalót hagy maga után egyes zöldségfajok *vetőmagellátása* és *fajtaválasztéka* is, elsősorban a paradicsom, az uborka és a zöldbab említendő példaként.

Szólni kell még a Heves megyében nagy hagyományokkal rendelkező *házi és háztáji zöldségtermesztésről* is, amelynek fejlődése — főleg a felvásárlási nehézségek miatt — jelenleg áll, pedig éppen a kézimunkaigényes fajok termesztésével sok segítséget adhatna.

A megye zöldségtermesztésének legfőbb átvevője a Hatvani Konzervgyár és a SZÖVTERMÉK Vállalat. Az üzemek közvetlenül a fogyasztóknak nem adnak el számottevő mennyiséget. A konzervgyár és a termelők kapcsolata az átvételi árak felemelésével rendeződött és örömdetesen javul.

A fő gond a friss fogyasztásra történő árutermelés és a felvásárlás terén mutatkozik. A SZÖVTERMÉK Vállalat az 1972. évi szerződéskötési előirányzatait csak 91%-ra tudta teljesíteni. Különösen nagy volt a lemaradás a paradicsom, a zöldborsó és a zöldbabnál. A termelők véleménye szerint még mindig nagy az átvételi és a fogyasztói ár közötti különbség. 1972-ben a fogyasztói ár átlagosan 71%-kal volt magasabb az átvételi árnál, de pl. az uborka, a paprika, a paradicsom, a vöröshagyma és a fejeskáposzta esetében 100–120%-kal.

Az elért szerény eredményeket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a felvásárlási árak emelése és nem utolsósorban az üzemek vezetőinek az ellátási gondok megoldása érdekében megnyilvánuló felelősségérzete éreztette hatását, de további komoly erőfeszítésekre van szükség.

A nagy kézimunkaerőigény kiküszöbölésére és a feldolgozó ipar olcsó, jó minőségű áruval történő ellátására továbbra is erőfeszítéseket kell tenni a komplex gépsorokra alapozott, zárt technológiai rendszerű zöldségtermesztés kiszélesítésével.

Az új zárt rendszerű termesztési eljárásokat ki kell terjeszteni a paradicsomon kívül a megye más, fontos zöldségfajaira is, elsősorban az uborkára és a dinnyetermesztésre.

A fogyasztók friss áruval való ellátásában jelentkező hiányosságok megszüntetése érdekében fokozott gondot kell fordítani a hagyományos termesztési módszerek korszerűsítésére. A megye szakvezetői, a zöldségtermesztés fejlesztési programjának szellemével megegyezően, magukévá tették ezt az elvet és amellet, hogy megkezdtek a komplex technológia széles körű alkalmazhatóságának vizsgálatát, a főhangsúlyt a hagyományos keretek korszerűsítésére helyezik. Alapvető követelmény a zöldségtermesztés jövedelmezőségének növekedése, ez pedig csak a *termésátlagok emelkedésével* és ezzel egyidejűleg a *költségek ésszerű csökkentésével* érhető el.

a) Első lépésként a fajtaválaszték növelése és a vetőmag forgalmazása terén meglévő hiányosságokat kell megszüntetni.

b) Égetően sürgős feladattá vált a biofűtéses melegágak olcsó, nagy-légterű, fűtött fóliásátrakkal történő leváltása. A fóliás palántanevelés legtöbb mozzanata gépesíthető, a palántákat pontosan az előre tervezett időpontra és olcsón állíthatjuk elő.

A fóliás palántanevelés általános nagyüzemi bevezetése nemcsak a konzervipari, de a friss fogyasztásra kerülő zöldségnövények termesztését is lényegesen gazdaságosabbá teszi. Az elő- és utóidényben a hajtásra is lehetőség nyílik.

A Heves megyei dinnyetermesztés fellendítésére is a fóliás palántanevelés, sőt a dinnyehajtás bevezetése lesz alkalmas.

c) Jól szervezett munkával fokozni kell az öntözőberendezések további kihasználását. Az öntözésre berendezett területeken elsősorban zöldségfajokat kell termesztetni. A biztonságos és nagy termések érdekében a megye fontosabb zöldségnövényei közül a paprika, az uborka, a paradicsom, a zöldbab és a fejeskáposzta lehetőség szerint öntözött területre kerüljön.

d) A friss fogyasztásra kerülő zöldségfajok termelésének előmozdítására szükséges a SZÖVTERMÉK Vállalat és a tagszövetkezetek közötti kapcsolat javítása, az anyagi érdekelttség fokozása, amely nézetünk szerint a következőkkel érhető el:

- a szerződéses fegyelem megszilárdítása,
- a piaci előrejelzés és az áruátvétel jobb megszervezése,
- a felvásárlási és fogyasztói árak javítása a forgalmazási költségek észszerű csökkentésével,
- a tagszövetkezetek tekinték jobban magukénak a vállalatot, segítsék munkáját, ne csak kívülállóként bírálják.

* *
*

A kertészeti termesztés fejlesztése mint másutt, ebben a megyében is központi kérdés. A termesztési színvonal emelésének legfontosabb összetevői a következők:

A nagy termésátlagok elérése, amelyhez mindenekelőtt a legjobb teljesítő-képességű fajták biztosítása szükséges. A vízigényes fajok esetében az öntözés általánossá válása ugyancsak alapvető követelmény, hiszen ezzel nemcsak a termésmennyiség növelését érhetjük el, hanem a termelés biztonsága is fokozódik. A nagy termések elérésének további feltétele a *talajvizsgálaton alapuló tápanyagellátás megszervezése*. A rendszeres *megelőző növényvédelem* ugyancsak a termésnövelés és a termelési biztonság egyik fontos eszköze.

A felsorolt összetevők biztosításához elengedhetetlen követelmény az üzemek *jól képzett szakemberekkel* való ellátása.

A jobb minőséget elsősorban a *megfelelő fajták* termesztésbe vonásával és a *jobb termesztési technológiák* bevezetésével és szigorú betartásával biztosíthatjuk.

Az önköltségcsökkentés legfontosabb összetevője a termésátlagok emelésén kívül a *gépesítés általánosabbá tétele*.

A gépesítés fokozása mellett természetesen nagy figyelmet kell szentelnünk a *gépek, eszközök és anyagok árának* lehetőség szerinti *csökkentésére* is. A jól képzett szakemberek szerepét az önköltség csökkentésével kapcsolatban is hangsúlyozni kell.

A kertészeti termesztés fejlesztésekor adódó feladatok eredményes teljesítésének egyik legfontosabb alapfeltétele, mint láttuk, a *jól képzett szakember*, s ezen keresztül természetesen a jól szervezett és *magas színvonalú szakemberképzés*.

A kertészeti termesztés fejlesztésének fontossága más vonatkozásban az egészségesebb táplálkozáson keresztül jut kifejezésre. A kertészeti termékek nagy biológiai értéke az emberi szervezet teljesítőképességének fokozásán keresztül felbecsülhetetlen szerepet tölt be.

* *
* *
* *

Egyéb kertészeti feladatok

A szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztés helyzetének és jelentőségének ismertetésén kívül szeretném felhívni a figyelmet a megye idegenforgalmi jellegeből adódó *egyéb kertészeti feladatokra* is.

Heves megye területén helyezkedik el az ország egyik leglátogatottabb hegysége, a Mátra és részben a Bükk is. Az *üdülőközpontok* területének *táj- és kertépítészeti rendezése*, valamint díszítő növényanyaggal való ellátása is a kertészek feladata, s ma, amikor olyan nagy gondot fordítunk környezetünk szennyeződésének megakadályozására, a kérdés Heves megyei vonatkozásait sem hanyagolhatjuk el. Az ipari központok közelsége és egyre nagyobb arányú terjeszkedése a tájrendezéssel és környezetvédelemmel foglalkozó kertész szakemberekre is fokozott munkát és felelősséget hárít.

Elég csak utalni az utóbbi években rohamosan fejlődő Szilvásvár közeli *Bélapátfalvi Cementgyár környezetrontó szerepére*. Szűrőberendezés hiányában több kilométeres körzetben szürke por fed mindent. Az emberi egészség védelme és regenerálása, a környezet tisztántartása és esztétikai értékének növelése útján ez egyik legnemesebb feladatunk.

Heves megye kertészeti termesztése, folytatva történelmi hagyományait, a mezőgazdaság szocialista átszervezése után óriási fejlődésen ment keresztül. Az elért eredmények azonban senkit sem készíthetnek megtorpanásra, éppen ellenkezőleg, a feladatok feltárása után azok megvalósítására kell összpontosítani minden erőnket. A teendők sokrétűsége ismételten aláhúzza a kellő szakember-ellátottság fontosságát. A szakember-ellátás, -utánpótlás és -továbbképzés terén még Heves megyében is sok a teendő. Ma már a jól képzett szakemberek a fejlődés döntő tényezői.

A megye és a kertészeti üzemek vezetői éljenek a megyén belül és kívül adódó lehetőségekkel. A kertészeti termesztés fejlesztéséhez szükséges kutatás és szakemberképzés terén Heves megye jó helyzetben van, hiszen együttműködési lehetőség nyílik az Országos Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet Egri Kutató Állomásával és a Kertészeti Egyetem Gyöngyösi Kertészeti és

Agronómiai Főiskolai Karának tanszékeivel, szakembereivel, oktatóival és kutatóival.

A Főiskolai Kar elsősorban szőlő-, bor- és zöldségtermesztési témákban tud a megye segítségére lenni, ezeket a témaköröket a megindult feladatterves, diszciplináris és táj kutatás kapcsán műveli.

A tudományos kutatómunka igazán hasznos hajtó csak a gyakorlat által felvetett kérdések megoldásával lehet. A hatékony oktatómunka ugyancsak feltételezi a kutatással és a gyakorlattal való szoros kapcsolatot. Az előrelépés tehát csak e három tényező: a *tudomány*, a *gyakorlat* és az *oktatás* szerves egységével képzelhető el.

* * *

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztályának Kertészeti Bizottsága úgy véli, hogy az üzemi szemléken tapasztaltak, s a mai tanácskozás eredményeként körvonalazhatók lesznek a megye kertészeti termesztésének további fejlesztése érdekében szükséges tennivalók. A legfontosabb javaslatokat határozatba foglaljuk, és a Heves megyei Akadémiai Kertészeti Napok határozati javaslatoként eljuttatjuk az illetékes párt- és állami szervekhez. Az eddigi tapasztalatok alapján remélhetjük, hogy munkánk eredményeként nemcsak a megye, hanem az egész ország kertészeti fejlesztésére nézve is hasznos intézkedések látnak napvilágot.